

БЕСПАЛА

Ольга Анатоліївна

Одеський національний
політехнічний університет**ЯЦЕНКО**Маріанна Сергіївна
m.s.yatsenko@mzeid.inк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

УДК 65.012.32:65.018

ФЕРЕНЕЦЬЯна Володимирівна
yana.ferenets@ukr.netстудент, Одеський національний
політехнічний університет**СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ, ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД
УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ****SYSTEM OF CONTROL AND MANAGEMENT OF PRODUCT QUALITY AS THE MODERN METHOD OF
MANAGEMENT CONTROL IN THE ENTERPRISE**

Стаття присвячена розгляду системи тотального менеджменту якості (TQM), як одного з сучасних методів контролю та оцінки якості на підприємстві. Буде розглянуто основна мета, завдання та принципи TQM, а також зарубіжний досвід впровадження даної системи.

Статья посвящена рассмотрению системы тотального менеджмента качества (TQM), как одного из современных методов контроля и оценки качества на предприятии. Будет рассмотрена основная цель, задания и принципы TQM, а также зарубежный опыт внедрения данной системы.

The article is devoted to consideration of the system of total quality management (TQM), as one of the modern methods of control and quality assessment at the enterprise. The main purpose, tasks and principles of TQM, as well as foreign experience of implementing this system will be considered.

Ключові слова: управлінський контроль, тотальний контроль якості, тотальний менеджмент якості, CALS-технології, PDM-система

Ключевые слова: управленческий контроль, тотальный контроль качества, тотальный менеджмент качества, CALS-технологии, PDM-система

Keywords: management control, total quality control, total quality management, CALS-technology, PDM-system

ВСТУП

Як відомо, за умов ринкової системи господарювання комерційна організація функціонує у жорстких умовах конкурентного середовища та має повну господарську самостійність, її діяльність у широкому сенсі направлена на завойовування та утримання бажаної долі ринку, на досягнення переваг над конкурентами. Згідно з цим, управлінський контроль комерційної організації орієнтований головним чином на забезпечення основних показників ефективності функціонування в сучасних умовах: стійке положення організації на ринках (серед конкурентів), визнання організації суб'єктами ринку та суспільством, вчасна адаптація систем виробництва та управління організації до перманентно змінного зовнішнього середовища (ринкової кон'юнктури) [6]. Основою для досягнення підприємством стратегічних конкурентних переваг у сьогоденних умовах є повна орієнтація його діяльності на кінцевого споживача. Одною з провідних у комплексі стратегій розвитку такого підприємства є стратегія менеджменту якості [7].

Дослідженнями теоретичних аспектів управлінського контролю займалися, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, серед яких є: Р. Адамс, Дж. Лоббек, Д. Робертсон, В. Андреєва, Ф. Бутинць, Г.Г. Кірейцев, А. Шеремет та ін. Дослідженнями проблеми організа-

ції контролю якості продукції та удосконалення його інформаційного забезпечення в умовах виробничих підприємств займалися багато провідних вчених-економістів: Н.В. Геліч, К.Л. Лучишина, С.В. Немий, В.М. Пархоменко, В.В. Решетов та інші [2].

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є визначення особливої ролі системи контролю та менеджменту якості, як одного з основних інструментів досягнення конкурентних переваг.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу. Інформаційною основою є наукові праці, періодичні видання інтернет-джерела інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Управлінський контроль – це одна з функцій управління, без якої не можуть бути реалізовані в повній мірі всі інші функції управління: планування, організація, керівництво і мотивація. Так, планування має постійно враховувати реальні можливості та змінні умови функціонування і розвитку фірм. Контроль покликаний забезпечувати правильну оцінку реальної ситуації і тим самим створювати передумови для внесення коректив у заплановані показники розвитку, як окремих підрозділів, так і

всієї фірми. Тому контроль виступає одним з головних інструментів розробки політики та прийняття рішень, що забезпечують нормальне функціонування фірми і досягнення нею намічених цілей, як у довгостроковій перспективі, так і в питаннях оперативного керівництва [1]. Одним із сучасних методів контролю та оцінки якості є тотальний контроль якості і тотальний менеджмент якості (TQM). Тотальний контроль якості охоплює всі етапи організаційного контролю і пов'язує контроль з іншими управлінськими функціями [5].

Концепція TQM (Total Quality Management) або комплексний менеджмент якості є сучасним підходом до впровадження менеджменту якості. Total Quality Management (далі TQM) – це концепція, яка передбачає загальне, цілеспрямоване та добре скоординоване застосування систем і методів управління якістю в усіх сферах діяльності – від досліджень до після продажного обслуговування – за участі керівництва та співробітників усіх рівнів та за умов раціонального використання технічних можливостей [7].

Тактика і методи системи TQM – це реальна система, а не теоретична вигадка. Вона ретельно протестована і досліджена на тисячах підприємствах протягом більш ніж трьох десятиліть. Але для її впровадження потрібні роки, послідовність кроків і наполегливість керівників [10].

Метою TQM є досягнення довгострокового успіху шляхом максимального задоволення запитів усіх груп, зацікавлених у діяльності компанії. В поняття «зацікавлені сторони» входять люди або групи, зацікавлені в успіху діяльності організації. До них належать споживачі, власники, робітники, постачальники та суспільство, але у ряді випадків можуть належати і інші сторони.

Завданнями TQM є постійне поліпшення якості шляхом регулярного аналізу результатів та коригування діяльності, прагнення до повної відсутності дефектів та зниження невиробничих витрат, забезпечення конкурентоспроможності та завоювання довіри всіх зацікавлених груп за рахунок використання передових технологій, гнучкості, своєчасних поставок, енергії колективу [7].

Взаємозалежність удосконалення майже всіх головних характеристик виробництва представляється за підтримки добре реалізованих і спланованих технологій інформаційного забезпечення. Від цього залежать властивості характеристик виробництва, чи є розвиток і що буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності продукції, що виготовляється [9].

Принципи TQM полягають у використанні CALS - технологій. CALS – це новітні комп'ютерні технології, що забезпечують створення єдиного інформаційного середовища для процесів проектування, виробництва, випробувань, поставки і експлуатації продукції [8].

Основною ідеєю концепції CALS є підвищення ефективності процесів життєвого циклу (ЖЦ) виробу за рахунок підвищення ефективності управління інформаційними ресурсами [3]. Стандарти CALS встановлюють комплекс правил і регламентів, відповідно до яких створюється зв'язок суб'єктів у проце-

сах проектування, виготовлення, тестувань, експлуатації.

Метою використання CALS є:

- 1) прискорення процесів дослідження та розробки продукції;
- 2) скорочення витрат при виробництві та експлуатації продукції;
- 3) додання виробу нових властивостей і підвищення рівня сервісу в процесах його експлуатації та технічного обслуговування.

З числа CALS-технологій основною є методика управління даними про продукт, що реалізується PDM-системою (Product Data Management), системою управління проектними даними. Вона потрібна з метою управління всіма відомостями про продукт на всіх стадіях її життєвого циклу.

PDM-система (Product Data Management), гарантує забезпечення керівництва інформаційними відомостями про продукт. Застосовується з метою регулювання даних про продукт на всіх стадіях його життєвого циклу і інформаційного забезпечення різних груп дій. З підтримкою PDM-систем здійснюється перевірка великих масивів даних і інженерно-технічної даних, необхідних на стадіях проектування та виготовлення продукції.

Базові функціональні можливості PDM-систем охоплюють наступні основні напрями:

- 1) управління зберіганням даних і документами;
- 2) управління потоками робіт і процесами;
- 3) управління структурою продукту;
- 4) автоматизація генерації вибірок і звітів;
- 5) механізм авторизації [9].

Виходячи з можливостей PDM-системи, вона повинна застосовуватися для інформаційного забезпечення різних груп процесів підприємства, що мають відношення до системи менеджменту якості (СМЯ). До всіх процесів можна застосовувати цикл PDCA (plan - do - check - act; планування - здійснення - перевірка - дія), у відповідності з яким можна виділити п'ять основних функцій PDM-системи, як інструменту інформаційного забезпечення СМЯ підприємства:

- 1) підтримка планування процесів (етап планування) здійснюється на основі управління нормативною документацією, що включає вимоги до процесів і вимоги до продукції;
- 2) підтримка виконання процесів (етап здійснення) здійснюється з використанням автоматизованого контролю виконання потоків робіт;
- 3) підтримка вимірювання процесів і продукції (етап перевірки) здійснюється за допомогою зберігання інформації про характеристики процесів і продукції і, в деяких випадках, їх автоматизованого контролю;
- 4) підтримка аналізу результатів вимірювання (етап перевірки). Реалізація аналізу в PDM-системі є особливо ефективною тому, що PDM-система поєднує в собі як засоби накопичення даних, так і власні інструменти їх аналізу, в тому числі і методи статистичного аналізу.
- 5) Підтримка поліпшення процесів (етап дії) здійснюється через використання PDM-системи для управ-

ління змінами та управління невідповідною продукцією.

Запропонована методика може бути застосована практично у будь-якій галузі промисловості, підприємства якої займаються впровадженням у себе комп'ютеризованої СМЯ [3].

За кордоном діяльність в області формування і впровадження CALS-технологій проводиться понад 25 років. В даному напрямку досягнуті значні результати. CALS-технології сьогодні розглядаються, як вдала глобальна фінансова стратегія в абсолютно всіх галузях промисловості [9].

На думку експертів, застосування CALS-технологій призводить до істотної економії і отримання додаткового прибутку. Дані оцінки ефективності впровадження CALS-технологій в промисловості США показують: пряме скорочення витрат на проектування – від 10 до 30%; скорочення часу виведення нових виробів на ринок до 75%; скорочення частки браку і об'єму конструктивних змін – від 23 до 73%; скорочення витрат на підготовку технічної документації – до 40%; скорочення витрат на розробку експлуатаційної документації – до 30%; скорочення часу розробки виробів від 40 до 60% [4].

Зарубіжні підприємства давно працюють в умовах ринкової економіки і зуміли побудувати СМЯ, орієнтовані на вимоги споживачів. СМЯ на Заході сприймається швидше як якась надбудова, яка безболісно інтегрується в існуючу систему управління підприємством, на відміну від України, де все нове, перш ніж стати «повсякденністю», має «зламати» старе.

ВИСНОВКИ

Таким чином, досвід зарубіжних підприємств показує, що мета впровадження СМЯ – не тільки порядок на виробництві та забезпечення бездефектного виготовлення продукції, але і процес постійного вдосконалення, який і є основним джерелом вигоди від функціонування СМЯ. Впровадження використання систем тотального контролю якості продукції (TQM) стало б ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, проте необхідно проводити коригування даних

систем з метою адаптації до державної політики та стандартів з питань якості.

Список використаних джерел

1. Герчикова І.Н. Менеджмент / Герчикова І.Н. – Підручник. – 2-е вид., перероб. та доп. – М.: Банки та біржи, ЮНИТИ, 1995. – 480 с.
2. Ізвєкова І.М. Напрями удосконалення організації контролю якості продукції та його інформаційного забезпечення // Ефективна економіка. – 2015. – №3.
3. Губарев А.В. Принципи реалізації інформаційного забезпечення системи менеджменту якості за допомогою PDM-системи // Сучасні наукоємні технології. – 2005. – № 5. – С. 97-98;
4. Мирзабеков А.М. Зарубіжний досвід та можливості використання інформаційної CALS-технології у сучасній економіці // Вісник РУДН, серія Економіка. – 2010. - №1. – С. 63-69.
5. О.К. Шинкевич Основи менеджменту (Курс лекцій) / [Електронний ресурс] Шинкевич О.К. – Онлайн підручник. – Режим доступу: <http://uchebnik-online.com/132/82.html>
6. Організація системи управлінського контролю на промисловому підприємстві [Електронний ресурс] // Панок Д.Г. – Корпоративний менеджмент. – 2014. – Режим доступу: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn07/11.shtml?printversion>
7. Менеджмент якості, як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] // Паустовський Є.С., Кобченко А.А. – 2013. – Режим доступу: http://confcontact.com/2013_03_15/39_Paustovsky.htm
8. Використання CALS-технологій в управлінні якістю [Електронний ресурс] // Михальчук О.А. – Режим доступу: <http://www.lib.tpu.ru/fulltext/c/2012/C10/11.pdf>
9. Інформаційне забезпечення систем менеджменту [Електронний ресурс] // – Режим доступу: http://studbooks.net/1435664/menedzhment/informatsionnoe_obespechenie_sistem_menedzhmenta_kachestva
10. Розробка та опис інформаційного забезпечення системи менеджменту якості для заводу ОАО "СибЛитМаш" [Електронний ресурс] // . – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=583116>